הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רטו רטז

בִּשְׁעַת הַלִּמּוּד, [ז]אֲבָל בִּשְׁעָה שֶׁהֵם מְבָרְכִין (טו) לְמַטֶּר אֶת עַצְמָן, בֵּינַיִן (טז) דִּבְנֵי חִנּוּךְ הֵם (ה) עוֹנִים אַחֲרֵיהֶם אָמֵן. [ח]וְכֵן בִּשְׁעָה (יז) שֶׁאוֹמְרִים הַהַפְטָרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת: ד [ט]כָּל הַמְבָרֵךְ (יח) בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה הֲרֵי זֶה נוֹשֵׂא שֵׁם שָׁמַיִם (יט) לַשָּׁוְא, וַהֲרֵי הוּא (כ) מְנַשְּׁבֵּע (ו) לַשָּׁוְא, (כא) * וְאָסוּר לַעֲנוֹת אַחֲרָיו אָמֵן:

ז טור בְּשֵׁם פְּרוּשׁ הָרַאֲ"ד. ח רַשְׁ"י שָׁם (עג: ד"ה אבל). ט רִמְב"ם שָׁם (פ"א הט"ו).

רטז דִּינֵי בִּרְכַּת הָרֵיחַ. וּבוֹ י"ד סְעִיפִים:

א בְּרָכוֹת מ"ג (ע"ב).

א (א) [א]אָסוּר לֵהָנוֹת (ו) * מֵרֵיחַ טוֹב (ב) עַד שֶׁיְּבָרֵךְ (ג) קוֹדֶם שֶׁיָּרִיחַ,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וְעַיֵּן עוֹד בְּשֶׁאִילַת יַעֲב"ץ שָׁם שֶׁכָּתַב דְּשֶׁאוֹרֵא בְּשֵׁ"ס וּבְשֹׁאַר דִּבְרֵי חַז"ל וּבִכְלָל דִּבְרֵיהֶם כְּתוּבִים הַנְּבָאִים, קוֹרֵא בְּדִרְכּוֹ בְּמִקְרָא הָאֲזוֹרוֹת בְּקְרִיאָתָן, וְכָתַב שֶׁכֵּן הָיָה נוֹהֵג מֹר אָבִיו חָכָם צְבִי זַ"ל:

בֵּאוּר הַלָּכָה

מַהֲר לְגָרֵם בְּרָכָה לְהַשְׁלִים מֵאָה בְּרָכוֹת. שָׁלַ"ה (פס' שבת פרק נר מצוה (מח)). וּמֵהָרַ"ם גַּלַאנְטֵ"י סִימָן ל"ח כָּתַב דִּבְשַׁבָּת יוּכַל לְצַוּוֹת לִבְנֵי בֵּיתוֹ שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ לְפָנָיו כָּל הַפֵּרוֹת בְּבַת אַחַת. וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי' סו הגב"י) בְּשֵׁם סֵפֶר הַזִּכָּרוֹנוֹת (זכרון פ"א) אוֹסֵר לְהַרְבּוֹת בִּבְרָכוֹת אֲפִלּוּ אִם מְצִנָּה שֶׁלֹּא יְבִיאֵם לְפָנָיו, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ו):

א (ב) מֵרֵיחַ טוֹב. עַיֵּן הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א' סִימָן קצ"ז. דְּבָר שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה וְלֹא בַּהֲנָאָה מַהֲר לְהָרִיחַ בּוֹ אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה. תְּשׁוּבַת אֶמוּנַת שְׁמוּאֵל סִימָן מ"ה.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁהֲרֵי עַל כָּרְחָךְ אָנוּ צְרִיכִים לִלְמֹד עִמָּהֶם כְּדֵי לְחַנְּכָם בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וּבְקִיּוּמִם הַמִּצְוֹת [וּכְמוֹ דִּכְתִיב (דברים יא יט) 'וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם' וְגוֹ']. וְדַוְקָא עִם הַתִּינוֹק מַהֲר לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם, (יז) אֲבָל גָּדוֹל בְּשָׁעָה שֶׁלּוֹמֵד הַבְּרָכוֹת בְּגְמָרָא, אוֹמֵר בְּלֹא הַזְכָּרַת הַשֵּׁם, (מו) וְרַק כְּשֶׁלּוֹמֵד הַפְּסוּקִים הַנִּזְכָּרִים בַּתַּלְמוּד רַשַּׁאי לְאָמְרָן כְּמוֹ שֶׁהֵם כְּתוּבִים עִם הַזְכָּרַת הַשֵּׁם: (טו) לְמַטֶּר וְכוּ'. כְּגוֹן שֶׁמְּבָרֵךְ הַבְּרָכוֹת בִּזְמַנָּן דֶּרֶךְ חִנּוּךְ: (טז) דִּבְנֵי חִנּוּךְ הֵם. מְשָׁמַע דְּעַל בְּרָכָה שֶׁמְּבָרֵךְ עַל אֲכִילָה וּכְהַאי גַּוְנָא קָדֶם שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, אֵין לַעֲנוֹת אָמֵן עָלָיו [פְּרִי מְגַדִּים בְּחִדּוּשָׁיו עַל בְּרָכוֹת (ראש יוסף סוף פ"ח)]: (יז) שֶׁאוֹמְרִים הַהַפְטָרָה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁאָז קוֹרִין בַּתּוֹרָה וּבַנְּבִיאִים וּמְבָרְכִין לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם, וְצָרִיךְ לַעֲנוֹת אָמֵן עֲלֵיהֶם: ד (יח) בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה. כְּגוֹן שֶׁמְּבָרֵךְ בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה עַל דְּבָרִים (מז) שֶׁנִּפְטְרוּ כְּבָר עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא, דְּזוֹ הַבְּרָכָה שֶׁלֹּא לְצָרֶךְ הִיא כְּלָל. (יח) וְעוֹד כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּאִם עָבְרוּ וְלֹא בֵּרְכוּ הַיָּה הַבְּרָכָה לְבַטָּלָה גַּם כֵּן הִיא לְקַמָּן בְּכָלָל בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, (יט) כְּגוֹן אִם שָׁלְחָנוֹ עָרוּךְ לְפָנָיו וְדַעְתּוֹ לֵילֵךְ וְלִטֹּל יָדָיו וְלֶאֱכֹל, וְלוֹקֵחַ קֹדֶם הַנְּטִילָה וּמְבָרֵךְ עַל דְּבָרִים שֶׁדַּעְתּוֹ לֶאֱכֹלָם בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, גַּם זֶה אָסוּר, [א]דְּגוֹרֵם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה. וְכָל שֶׁכֵּן הַמַּפְסִיק בֵּין הַבְּרָכָה לַעֲשִׂיָּה דְּגוֹרֵם שֶׁתִּתְבַּטֵּל הַבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה לְגַמְרֵי, בְּנֵדְאִי אָסוּר. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן מ"ו בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י"ד וּבְמֻגָּן אַבְרָהָם בְּסִימָן זֶה (סק"ו) [ב]לְעִנְיַן הַשְׁלָמַת מֵאָה בְּרָכוֹת בְּשַׁבָּת: (יט) לַשָּׁוְא. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אַף שֶׁהוּא מְבָרֵךְ כְּסֵדֶר נָאֶה הַבְּרָכָה בְּדֶרֶךְ הוֹדָאָה וְשֶׁבַח, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הַזְכִּיר שֵׁם הַשֵּׁם לְבַטָּלָה חַס וְשָׁלוֹם, (יט) וְלָאו דַּוְקָא שֵׁם שֶׁל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הוּא הַדִּין שְׁאָרֵי הַשֵּׁמוֹת גַּם כֵּן בִּכְלָל אִסּוּר הָנָה. וְהוּא הַדִּין אִם הוֹצִיא הַשֵּׁם בִּלְשׁוֹן לַעַז לְבַטָּלָה, דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה, גַּם כֵּן יֵשׁ אִסּוּר [אַחֲרוֹנִים]. כָּתַב הָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ה) בְּשֵׁם סֵפֶר חֲסִידִים (סי' א' צד), אִם תִּשְׁמַע שֶׁחֲבֵרְךָ מַזְכִּיר הַשֵּׁם, אַל תִּכָּנֵס תּוֹךְ דְּבָרָיו לוֹמַר עֲשֵׂה לִי כָּךְ וְכָךְ, שֶׁהֲרֵי עַל יְדֵי זֶה יִשְׁתֹּק לִשְׁמֹעַ דְּבָרֶיךָ, וְאַתָּה גּוֹרֵם שֶׁיּוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה, אֲבָל אִם תִּשְׁמַע שֶׁחֲבֵרְךָ הִזְכִּיר שֵׁם הַשֵּׁם לְקַלֵּל אֶת חֲבֵרוֹ, אָז תַּפְסִיק דְּבָרָיו, כִּי יֶחֱטָא כְּשֶׁיְּקַלֵּל: (כ) מְנַשְּׁבֵּע לַשָּׁוְא. הוּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם (פ"א הט"ו), וּמְקוֹרוֹ מִמַּה דְּאִיתָא בַּגְּמָרָא (לג.) כָּל הַמְבָרֵךְ בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה עוֹבֵר מִשּׁוּם 'לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם' וְגוֹ' (שמות כ ו). [ג]וּמִכָּל מָקוֹם דַּעַת כַּמָּה רִאשׁוֹנִים דְּעִקַּר הָאִסּוּר הוּא מִדְּרַבָּנָן, כֵּיוָן שֶׁהוּא מַזְכִּיר בִּבְרָכָה דֶּרֶךְ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה, וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא. אֲבָל אִם הוּא מַזְכִּיר לְהַשֵּׁם חַס וְשָׁלוֹם לְבַטָּלָה בִּלְא בְּרָכָה, לְכַלֵּי עָלְמָא יֵשׁ בּוֹ אִסּוּר תּוֹרָה, שֶׁהוּא עוֹבֵר עַל מִצְוַת עֲשֵׂה דְּ'אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא' (דברים ו יג) שֶׁהִיא אַזְהָרָה לְמוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה כְּדְאִיתָא בְּתִמּוּרָה [דף ד' (ע"א)], כִּי זֶהוּ מִכְּלַל הַיִּרְאָה שֶׁלֹּא לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי אִם בְּדֶרֶךְ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה מַה שֶּׁמְּחַיֵּב, אֲבָל לֹא לְבַטָּלָה. וּמִכָּל מָקוֹם (כ) בֵּין לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וּבֵין לְשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים, אִם נִסְתַּפֵּק לוֹ עַל אֵיזֶה בְּרָכָה אִם בֵּרַךְ אוֹ לֹא, אִם הוּא דָּבָר שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְתָא, חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ, וְאִם הוּא דְּרַבָּנָן, לֹא יַחֲזוֹר וְיִבָּרֵךְ, (כא) וּמִשְׁמַע מִכַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּאִסּוּר יֵשׁ בַּדָּבָר לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ. (כב) כְּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דַּאֲפִלּוּ יֵשׁ סָפֵק סְפֵקָא לְהַצְרִיךְ בְּרָכָה, כְּגוֹן סָפֵק אֲכָל כַּזַּיִת אוֹ לֹא, וְאִם תִּימְצֵי לוֹמַר לֹא אֹכַל, שֶׁמָּא הָלְכָה דְּעַל בְּרִיָּה אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִכַּזַּיִת מְבָרְכִין, אֲפִלּוּ הָכִי סָפְקָא לְהָקֵל וְלֹא יְבָרֵךְ: (כא) וְאָסוּר לַעֲנוֹת אַחֲרָיו. דְּלֹא עָדִיף מִתִּינוֹק שֶׁמְּזַכִּיר הַשֵּׁם דֶּרֶךְ לִמּוּד דְּלֹא עָשָׂה אִסּוּר גָּמוּר, וְנִרְאֶה לִי הַטַּעַם, דְּמִשּׁוּם דְּאִסְתַּכְּנוּ הַדָּבָר אֵ"לֹא תִשָּׂא' שֶׁהַלָּאו הַזֶּה חָמִיר מִשְּׁאָר לָאוִין, כְּדְאִיתָא בְּשָׁבוּעוֹת ל"ט (ע"א), עַיֵּן שָׁם דְּחִשִּׁיב לֵהּ בִּגְדֶל חֲמִרָה כְּחַיְבֵי כְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין וְגַם גְּדֹל עָנְשׁוֹ עַיֵּן שָׁם בְּגְמָרָא, לָכֵן אֲפִלּוּ סְפֵקָא חָמוּר מִשְּׁאָר סְפֵקֵי דְּרַבָּנָן וְאָסוּר לְהַחֲמִיר מִסְּפֵק: (כג) חַיֵּי אָדָם בִּכְלָל ה' (ח"א ס"י), וְהַסְּפָרִים מְגַדִּים בְּתְּחִיָּתָם לְהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (סק"ו) גַּם כֵּן מְצַדֵּד קְצָת כֵּן:

א (ג) טור: (כ) אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ג) דִּסְפְרֵי מְגַדִּים (א"א סק"ג) וּמגן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ג):

לִיקּוּטֵי דִּבְרֵי הַרַב: א] ובשו"ע הרב (סעיפים ד-ה) כתב: במה דברים אמורים [שאין לברך ברכה שאינה צריכה] כשיכול לפטור ב' דברים בברכה שהיא מיוחדת לשניהם, אבל אם היא מיוחדת לדבר אחד אלא שיכול לפטור בה גם השני בתורת טפלה טוב יותר להרבות בברכות. לפיכך אם הביאו לו פירות בתוך הסעודה טוב יותר להניחם לאחר ברכת המזון כדי שיברך אחריהם ברכתם המיוחדת להם ולא יפטרם בברכת המזון שאינה מיוחדת להם ואינה פוטרתם אלא משום שהם נחשבים מכלל הסעודה. ובפרט בשבת ויום טוב כדי להשלים מאה ברכות יש לו להניחם לאחר ברכת המזון להשלים בהם. **ב]** ראה קו"א סימן רמ"ט (סק"ד). **ג]** וכן כתב בשו"ע הרב (ס"ג).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ד) [ב]אֲבָל לְאַחֲרָיו (ג) [ב] אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּלוּם: **ב** (ה) [ג]אִם זֶה שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ הֲרֵיחַ עֵץ (ו) אוֹ מִין עֵץ, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, וְאִם הוּא עֵשֶׂב מְבָרֵךְ בּוֹרֵא עִשְׂבֵי בְשָׂמִים, וְאִם אֵינוֹ לֹא מִין עֵץ וְלֹא מִין עֵשֶׂב, (ז) כְּמוֹ (ג) * *)הַמּוֹסִ"ק, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים, [ד]וְאִם הָיָה פְּרִי (ז) (ח) רָאוּי לֶאֱכִילָה מְבָרֵךְ (ט) הַנּוֹתֵן רֵיחַ טוֹב בַּפֵּרוֹת. וְהָנֵי מִלֵּי * כְּשֶׁנִּטְּלוּ לְהָרִיחַ בּוֹ (י) * אוֹ לְאָכְלוֹ וּלְהָרִיחַ בּוֹ,

ב שם מ"ד (ע"ב) וְנִדְּה נ"א (ע"ב).
ג בְּרָכוֹת מ"ג (ע"ב). *) (שקורין בְּקאלְנְיָא פִּי"ם). ד שם.

בֵּאוּר הַיּוֹשֵׁב

וְעַיֵּן הִלְכוֹת קְטַנּוֹת (ח"א) סִימָן ל"ה: (ג) אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ. דַּהֲנָאָה מַעֲטָת הִיא, פֵּרוּשׁ שְׁנִפְסַק מִיָּד, וְדוֹמֶה לְאוֹכֶל שְׁנִּתְעַכֵּל בְּמֵעָיו, וּמַהֲאי טַעֲמָא אֵין מְבָרְכִין עָלָיו שֶׁהֶחֱיָנוּ. לֶחֶם חֲמוּדוֹת (פ"ו סי' לח אות קכ), עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א). אֵין מְבָרְכִין עַל קוֹל עָרֵב הוֹאִיל וְאֵין בּוֹ מַמָּשׁ. וְהָא דְּאֵין מְבָרְכִין עַל רְחִיצָה וְסִיכָה, נִרְאֶה לִי כֵּיוָן דְּאֵין נִכְנָסִין לְגוּפוֹ:

ב (ג) הַמּוֹסִ"ק. הוּא פִּי"ם בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז. וְכָתַב הַשּׁוּר שֶׁהִיא וַעַת חֵיָה יְרוּעָה, וְיֵשׁ לָהּ חֲטוֹטֶרֶת בְּצַוָּארָהּ וּמִתְקַבֶּצֶת שָׁם בְּתְחִלָּה כְּמִין דָּם וְאַחַר כָּךְ מִתְיַבֶּשׁ וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ מִשּׁוּם דָּם. וְהָרַמְ"ה הָיָה חוֹשֵׁשׁ לְאָכְלוֹ מִשּׁוּם דָּם. וְהָרַבֵּנוּ יוֹנָה (לא: ד"ה ורבינו מאיר) כָּתַב דְּפִרְשָׁא בְּעָלְמָא הוּא, אַף עַל גַּב דְּמִתְחִלָּה הָיָה דָּם, וְעַיֵּן ט"ז (סק"ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וּבְכֻנְסַת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט): (ד) רָאוּי לֶאֱכִילָה. אֲפִלּוּ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [ב] אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וּבְשוּ"ת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב' סוֹף סִימָן ל"ז כָּתַב לִבְרֹךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ עַל עֲשָׂבִים שֶׁנִּצְטָוּ לְהַפְרִישׁ, וְכֵן כָּתַב בְּתְשׁוּבַת הֶרְדֵּ"ז (ח"א סי' רצז) וְהֶבְיאוֹ בְּכֻנְסַת הַגְּדוֹלָה סִימָן רכ"ה (הגה"ט), וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק"א) כָּתַב שֶׁלֹּא שָׁמַעְנוּ וְלֹא רָאִינוּ זֶה, וְכֵן עִקַּר דָּבָר שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ עַל הֲרֵיחַ, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְהָרֵיחַ בְּלֹא בְּרָכָה וְנִזְכַּר לְאַחַר שֶׁגָּמַר מִלְּהָרִיחַ, הִפְסִיד בְּרָכָתוֹ, וּכְמוֹ בַּאֲכִילָה לְאַחַר שֶׁגָּמַר מִלֶּאֱכֹל שֶׁהִפְסִיד בְּרָכָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, וּכְמוֹ שְׁנִתְכַּוֵּן בְּסִימָן קס"ז סָעִיף ח': (ד) אֲבָל לְאַחֲרָיו וְכוּ'. דְּלֹא תִּקְּנוּ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה רַק בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וְלֹא בְּרֵיחַ (ג) שֶׁהֲנָאָה מוּעֶטֶת הִיא. כְּתִבוּ (ד) הַפּוֹסְקִים, הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי בְּרָכוֹת אַחַת שֶׁל טַעַם וְאַחַת שֶׁל רֵיחַ, נוֹטֵל תְּחִלָּה הַמִּין שֶׁל טַעַם בִּימִינוֹ וּמְבָרֵךְ עָלָיו לְפִי שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה שְׁנִּכְנֶסֶת בְּגוּפוֹ, וְאַחַר כָּךְ נוֹטֵל שֶׁל רֵיחַ וּמְבָרֵךְ עָלָיו. עוֹד נִתְבָּאֵר בַּפּוֹסְקִים, דְּדַוְקָא אֲרֵיחַ תִּקְּנוּ חֲכָמִים בְּרָכָה וְלֹא אַקּוֹל, [רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּשׁוֹמֵעַ קוֹל נְעִים], שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְכֵן לֹא תִּקְּנוּ בְּרָכָה אֲרֵחִיצָה וְכֵדוֹמֶה, מִשּׁוּם דְּאֵין נִכְנָסִין לְגוּפוֹ: **ב** (ה) אִם זֶה וְכוּ'. רָצָה לְבָאֵר כֵּיצַד מְבָרְכִין עָלָיו, וְעַל זֶה קָאָמַר אִם זֶה וְכוּ': (ו) אוֹ מִין עֵץ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, (ה) אַף עַל גַּב דְּלָאו עֵץ גָּמוּר הוּא, דְּרַכִּיךְ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּמוֹצִיא עָלִין מַעֲצוֹ מְבָרְךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים: (ז) כְּמוֹ הַמּוֹסִ"ק. וּבִלְשׁוֹן לַעַ"ז פִּי"ם, וּבְשָׂמִים זֶה בָּא מִן הַחַיָּה, לְפִיכָךְ מְבָרְךְ עָלֶיהָ בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים. וְדַע, שֶׁמּוֹסִ"ק זֶה יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁבָּא מִצַּעַת חַיָּה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁבָּא מִדָּם שֶׁל חַיָּה אַחַת שֶׁמִּתְקַבֶּצֶת בְּצַוָּארָהּ וְאַחַר כָּךְ מִתְיַבֶּשׁ וְנַעֲשֶׂה בֹּשֶׂם, וּלְפִי סִבָּרָא זוֹ הָאֲחֲרוֹנָה יֵשׁ שֶׁרְצוּ לְאָסְרוֹ עַל כָּל פָּנִים לְתַת בְּקְדֵרָה לְהַטְעִים בְּרֵיחוֹ אֶת הַתַּבְשִׁיל, דְּדָם אָסוּר בַּאֲכִילָה, (ו) [א]וְהָרַבֵּה פּוֹסְקִים מַתִּירִים אֲפִלּוּ לָתֵת בְּקְדֵרָה, דְּאָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא, וְהַשְׁתָּא לָאו דָּם הוּא אֶלָּא עַפְרָא בְּעָלְמָא שֶׁנּוֹתֵן רֵיחַ טוֹב, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד) שֶׁמְּצַדֵּד לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵיהֶם, וּכְפִי מָנְדִים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (סק"כ) מְצַדֵּד גַּם כֵּן דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל דִּבְרֵיהֶם לְהָקֵל אַף לְכַתְּחִלָּה בְּיֵשׁ שִׁשִּׁים כְּנֶגְדּוֹ בַּתַּבְשִׁיל: (ח) רָאוּי לֶאֱכִילָה. כְּאָתְרוֹג וְתַפּוּחַ אוֹ פְּרִי אֲדָמָה שֶׁמַּרִיחַ רֵיחַ טוֹב. וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ רָאוּי לֶאֱכֹל בִּפְנֵי עַצְמוֹ אֶלָּא עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבוֹת וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסוֹף הַסָּעִיף: (ט) הַנּוֹתֵן וְכוּ'. עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) שֶׁכָּתַב דְּמַשְׁמַע מִדְּבְרֵי הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר [ג]אֲשֶׁר נָתַן בִּלְשׁוֹן עֲבַר: (י) אוֹ לֶאֱכֹל וּלְהָרִיחַ בּוֹ. וְאִיזֶה מֵהֶם יְבָרֵךְ דְּלָאו וְכוּ' [ד]וְרָצוֹנוֹ לוֹמַר דְּמִשּׁוּם מוּכָח דְּכָל הֵיכָא דְּלָאו לְרֵיחָא עֲבִידָא לֹא מְבָרְכִין עָלָּוֶה, וְהָכָא נְמִי כְּשֶׁלּוֹקֵחַ לֶאֱכֹלָן לֹא מְבָרְכִינַן עָלָּוֶה), וְעַיֵּן בְּרֹאשׁ שְׁפָתֵיהֶם דְּמָה שֶׁאָמְרוּ (מג:) הַאי מַאן דְּמָרַח בְּאָתְרוֹגָא, מִירֵי בְּגוֹן שֶׁלָּקְחוֹ לְהָרִיחַ בּוֹ אוֹ לֶאֱכֹלוֹ וּלְהָרִיחַ וְכוּ' אֲבָל כְּרֹשׁ"י וְתוֹסָפוֹת, אֲבָל הָעִקָּר כְּדַעַת רַשׁ"י (נג: ד"ה אין מברכין) וְתוֹסָפוֹת (שם). עַד כָּאן לְשׁוֹן הַגְּרַ"א. וְעַיֵּן בְּדִפְתֵּשֶׁךְ אֶלִיעֶזֶר שֶׁכָּתַב דְּכִוָּנַת הַגְּרַ"א שֶׁהַתּוֹסָפוֹת וְכֵן רַשׁ"י שָׁם בְּנ"ג עַמּוּד א' חוֹלְקִין עַל הָרַא"ש שֶׁמָּה שֶׁמְּצָרְךְ לְבָרֵךְ כְּשֶׁלָּקְחוֹ לֶאֱכֹלוֹ וּלְהָרִיחַ בּוֹ, וּמִפְּרַשׁ דְּמָה שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת (מג. ד"ה ועל), לְאַפּוֹקֵי תַּפּוּחִים וְחַבּוּשִׁים שֶׁאֵין עִקָּרָן לְרֵיחַ אֶלָּא לֶאֱכֹל, הֵיינוּ דְּעַל כֵּן אֲפִלּוּ לוֹקְחָן לְהָרִיחַ וְלֶאֱכֹל גַּם כֵּן אֵין מְבָרְךְ [וְכֵן בְּרַשׁ"י נ"ג עַמּוּד א' דְּבּוֹר הַפְּתִיחִי אֵין מְבָרְכִין וְכוּ' לֹא בְּבָא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, הֵיינוּ אֲפִלּוּ הוֹבָא בְּשָׁבִיל שְׁנֵיהֶם]. וְאִינִי יוֹדֵעַ הֵאֵיךְ נוּכַל לוֹמַר כֵּן בְּדַעַת הַתּוֹסָפוֹת, הֲלֹא הַשּׁוּר וְכֵן רַבֵּנוּ מֵאִיר וְכֵן רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב טז ח"ב) וְכֵן רַבֵּנוּ מֵאִיר [בִּבְרָכוֹת מַהַרְ"ם] כֻּלָּם כָּתְבוּ בְּהֵדְיָא בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת דְּכָשֶׁנּוֹטְלוֹ לֶאֱכֹלוֹ וּלְהָרִיחַ בּוֹ חַיָּב לְבָרֵךְ, וּנְקֵמָת בְּתוֹסָפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה עַל בְּרָכוֹת (ברכה משלשת מג. ד"ה תנא) [שְׁנִדְפַּס זֶה מִקָּרוֹב], דְּאִיתָא שָׁם כְּמַצַּט כָּל לְשׁוֹן הַתּוֹסָפוֹת שֶׁלָּפָנֵינוּ, יִרְאֶה שֶׁכְּוָנָתָם הוּא כְּשִׁטּוּתוֹ, מִשּׁוּם (דְּאִין) [וְדְאֵין] לְאָכִילָה לָכֵן לֹא תִּקְּנוּ בָּהּ בְּרָכַת עֲצֵי בְשָׂמִים אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּתַכְּנִין רַק לְהָרִיחַ, אֲבָל לְעִנְיַן בְּרָכַת אֲשֶׁר נָתַן לֹא אִירְעִי כְּלָל, וְיָכוֹל לְבָרֵךְ בָּהּ אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּתַכְּנִין לֶאֱכֹל וּלְהָרִיחַ, וְכֵן כָּתַב רַבֵּנוּ יְהוּדָה בְּתוֹסָפוֹתָיו סוֹף פֶּרֶק אֵלּוּ דְּבָרִים (שם נג. ד"ה לְעִנְיַן בְּרָכַת אֲשֶׁר נָתַן לֹא אִירְעִי כְּלָל, וְיָכוֹל לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּתַכְּנִין לֶאֱכֹל אַף עַל גַּב דְּנָהֲנָה הוּא מֵרֵיחַ אֵין מְבָרְךְ כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם, וְכֵן רַאֲבְ"ה בְּהִלְכוֹתָיו עַל בְּרָכוֹת (סי' קמא) כָּתַב וכל) כְּהָרֹא"ש, לְבַד הֵיכָא דְּאֵין מִתְכַּוֵּן רַק לֶאֱכֹל אַף עַל גַּב דְּנָהֲנָה הוּא מֵרֵיחַ אֵין מְבָרְךְ כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם, וְכֵן רַאֲבְ"ה בְּהִלְכוֹתָיו עַל בְּרָכוֹת (סי' קמא) כָּתַב

בֵּאוּר הַלָּכָה

בְּאֶרֶץ, כְּגוֹן שֶׁהָלַךְ בְּשָׂדֶה שֶׁגְּדֵלִין בּוֹ אוֹתָן הַפֵּרוֹת וְהַבְּשָׂמִים הַמְּרִיחִין [כֵּן מַשְׁמַע מִשִּׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי' שלו הגב"י אות ט) וְהוּבָא בְּהַגָּהַת מַהֲרַ"ל ח"ת עַיִן שָׁם בְּסִימָן רי"ז (אות ד)]:

ב * הַמּוֹסִ"ק. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ו). **וּמוּכָח מִזֶּה דְּדָבָר הָאָסוּר בַּאֲכִילָה מֻתָּר לְהָרִיחַ בּוֹ,** דְּצַד כָּאן לֹא פְּלִיגִי הָרַא"ש (פ"ו סי' לה) וְהָרַמְ"ה (הרא"ד בראי"ש שם) אֶלָּא לֶאֱכִילָה, אֲבָל לְהָרִיחַ הֲלֹא מְבֹאָר בְּשֵׁ"ס (מג.) דְּמְבָרְכִין גַּם כֵּן עָלָיהָ, וְשָׁמַעְתָּ מִינַּיהּ דְּמַתָּר לְהָרִיחַ אַף אִם נַיְמָא דְּהוּא דַּם חַיָּה, וְכֵן כָּתַב בְּבֹאֵר הַיטֵב (סק"א) בְּשֵׁם אֶמוּנַת שְׁמוּאֵל וְכֵן כָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ד) בְּשֵׁם פְּרִי חָדָשׁ וּפְרִי תֹּאַר בִּיוֹרָה דֵּעָה סִימָן ק"ח (פרי"ח ס"ק כה ופרי תאר סק"ד) לְעִנְיַן רֵיחָא מִילְתָא. **אִיבָּרְא דְּמִסְתַּבְּרָא דִּלְא כָּל דָּבָר שָׁוֶה בָּזֶה, דְּדָבָר כָּמוֹ מוֹסִ"ק וְכַדּוֹמֶה שֶׁעִקָּרוֹ עוֹמֵד לְהָרִיחַ וְלֹא לֶאֱכִילָה, וַאֲפִלּוּ אִם נוֹתְנִין אוֹתוֹ בְּקְדֵרָה גַּם כֵּן עִקָּרוֹ לְהָרִיחַ, בְּוַדַּאי לֹא חִיְישִׁינַן דְּשָׁמְרִיחַ שֶׁמָּא יָבוֹא לֶאֱכֹלוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּדָבָר שֶׁעִקָּרוֹ עוֹמֵד לֶאֱכִילָה וּמַחֲמַת טוּב טַעֲמוֹ מַרִיחַ בָּזֶה מִסְתַּבְּרָא דְּלִכְתְּחִלָּה אֵין לְהָרִיחַ,** כֵּיוָן דְּגַם רֵיחוֹ הוּא רַק טַעַם הַתַּבְשִׁיל שֶׁמַּרִיחַ מַחֲמַת טוּבוֹ וְשָׁמְנוֹ וְכַדּוֹמֶה, בְּוַדַּאי יֵשׁ לַחוּשׁ שֶׁמָּא יָבוֹא לֶאֱכֹלוֹ. וְדַגְמָא לָזֶה אִיתָא בְּשֵׁ"ס (ע"ז יז.) אָמְרִינַן לִנְזִירָא סְחוֹר סְחוֹר לְכַרְמָא לֹא תִּקְרַב מִשּׁוּם שֶׁמָּא יָבוֹא לֶאֱכֹלוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן לְהָרִיחַ בּוֹ לְהָרִיא לְעוֹרֵר בּוֹ תַּאֲוָה לֶאֱכֹלוֹ דָּבָר, **וּמִכָּל שֶׁכֵּן אִם הוּא מְיֻלְּתָא דְּאִיתֵי בֵּיהּ קִיּוּהָא וְכַדּוֹמֶה** כְּהֵיהִיא סוּגְיָא דִּכְתֻבּוֹת (ס' עַמּוּד ב') [ס"א.] [וְהוּבָא לְעֵיל בְּסִימָן קס"ט (ס"א)], בְּוַדַּאי אָסוּר לְהָרִיחַ בּוֹ לְכַתְּחִלָּה שֶׁמָּא יָחֵלֹשׁ מַחֲמַת רֵיחוֹ וְאִי יְהֵיבָה מַכָּרָח גַּם לֶאֱכֹל כְּהֵיהִיא עוּבְדָּא הַנַּ"ל שָׁם בְּשֵׁ"ס, וְהַסְּבִיר לָנוּ שָׁם בַּאֲסַפְּת זְקֵנִים בְּשֵׁם הָרַא"ה מִשּׁוּם דְּדָרְיָנִינַן לֵיהּ כְּעֻבְדָּה שֶׁהָרִיחָה, עַיֵּן שָׁם:

* **כְּשֶׁנִּטְּלוּ לְהָרִיחַ בּוֹ.** וְדַוְקָא נָטְלוּ בְּדֵי לְהָרִיחַ בּוֹ דְּבָזֶה נַעֲשָׂה כְּאִלּוּ הַפֵּרוֹת עוֹמְדִין לְהָרִיחַ כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּסִימָן רי"ז, **אֲבָל אִם הָיָה מֻנָּח לְפָנָיו עַל הַשֻּׁלְחָן וְהוּא נֶהֱנֶה מֵהָרֵיחַ וּמִתְכַּוֵּן לְהָרִיחַ אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ,** דַּהֲרֵי הַפֵּרוֹת עַצְמָן אֵינוֹ עוֹמְדִין לְרֵיחַ אֶלָּא לֶאֱכִילָה כְּדַאִיתָא בְּתוֹסָפוֹת (מג: ד"ה הא') וּשְׁאָרֵי רִאשׁוֹנִים, וְדָבָר דְּלָאו לְרֵיחַ עֲבִידָא אֲפִלּוּ מִתְכַּוֵּן לְהָרִיחַ אֵינוֹ מְבָרְךְ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נָטְלוּ בְּיָדוֹ, כְּדִלְקַמָּן בְּרֵי"ז

* **אוֹ לֶאֱכֹל וּלְהָרִיחַ בּוֹ וְכוּ'.** עַיֵּן בְּבֹאוּר הַגְּרַ"א דְּבּוֹר הַפְּתִיחִי וְהָנֵי מִלֵּי כוּ' שֶׁכָּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, עַיֵּן תּוֹסָפוֹת מ"ג עַמּוּד א' דְּבּוֹר הַפְּתִיחִי וְעַל כוּ' לְאַפּוּקֵי עֲצֵי בְשָׂמִים, אֲפִלּוּ בִּרְכַּת בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים שֶׁיּוֹצֵא בָּזֶה בְּדִיעֲבַד עַל הַכֹּל בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, אֲפִלּוּ בִּרְכַּת בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים שֶׁיּוֹצֵא בָּזֶה בְּדִיעֲבַד עַל הַכֹּל [וְכֵן בִּרְכַּת אֲשֶׁר נָתַן] גַּם כֵּן אֵין מְבָרְךְ כְּשֶׁאוֹכְלָן אַף עַל גַּב דְּנָהֲנָה מֵרֵיחָן], דְּאִם לֹא כֵּן הָוֶה לְהוּ לְמֵימַר לְאַפּוּקֵי מוּסָ"ק וְכָל כֵּיוֹצֵא, וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת שָׁם עַמּוּד ב' דְּבּוֹר הַפְּתִיחִי הָאי, מִפֹּה שֶׁאָמְרוּ נ"ג עַמּוּד א' לְמֵימְרָא דְּכָל הֵיכָא דְּלָאו לְרֵיחָא עֲבִידָא לֹא מְבָרְכִין עָלָּוֶה, וְהָכָא נְמִי כְּשֶׁלּוֹקֵחַ לֶאֱכֹלָן לֹא מְבָרְכִינַן עָלָּוֶה), וְעַיֵּן בְּרֹא"ש (פ"ח סי' ג) שֶׁכָּתַב דְּמָה שֶׁאָמְרוּ (מג:) הַאי מַאן דְּמָרַח בְּאָתְרוֹגָא, מִירֵי בְּגוֹן שֶׁלָּקְחוֹ לְהָרִיחַ בּוֹ אוֹ לֶאֱכֹלוֹ וּלְהָרִיחַ וְכוּ' אֲבָל כְּרֹשׁ"י וְתוֹסָפוֹת, אֲבָל הָעִקָּר כְּדַעַת רַשׁ"י (נג. ד"ה אין מברכין) וְתוֹסָפוֹת (שם). עַד כָּאן לְשׁוֹן הַגְּרַ"א. וְעַיֵּן בְּדִפְתֵּשֶׁךְ אֶלִיעֶזֶר שֶׁכָּתַב דְּכִוָּנַת הַגְּרַ"א שֶׁהַתּוֹסָפוֹת וְכֵן רַשׁ"י שָׁם בְּנ"ג עַמּוּד א' חוֹלְקִין עַל הָרַא"ש שֶׁמָּה שֶׁמְּצָרְךְ לְבָרֵךְ כְּשֶׁלָּקְחוֹ לֶאֱכֹלוֹ וּלְהָרִיחַ בּוֹ, וּמִפְּרַשׁ דְּמָה שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת (מג. ד"ה ועל), לְאַפּוּקֵי תַּפּוּחִים וְחַבּוּשִׁים שֶׁאֵין עִקָּרָן לְרֵיחַ אֶלָּא לֶאֱכֹל, הֵיינוּ דְּעַל כֵּן אֲפִלּוּ לוֹקְחָן לְהָרִיחַ וְלֶאֱכֹל גַּם כֵּן אֵין מְבָרְךְ [וְכֵן בְּרַשׁ"י נ"ג עַמּוּד א' דְּבּוֹר הַפְּתִיחִי אֵין מְבָרְכִין וְכוּ' לֹא בְּבָא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, הֵיינוּ אֲפִלּוּ הוֹבָא בְּשָׁבִיל שְׁנֵיהֶם]. וְאִינִי יוֹדֵעַ הֵאֵיךְ נוּכַל לוֹמַר כֵּן בְּדַעַת הַתּוֹסָפוֹת, הֲלֹא הַשּׁוּר וְכֵן רַבֵּנוּ מֵאִיר וְכֵן רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב טז ח"ב) וְכֵן רַבֵּנוּ מֵאִיר [בִּבְרָכוֹת מַהַרְ"ם] כֻּלָּם כָּתְבוּ בְּהֵדְיָא בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת דְּכָשֶׁנּוֹטְלוֹ לֶאֱכֹלוֹ וּלְהָרִיחַ בּוֹ חַיָּב לְבָרֵךְ, וּנְקֵמָת בְּתוֹסָפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה עַל בְּרָכוֹת (ברכה משלשת מג. ד"ה תנא) [שְׁנִדְפַּס זֶה מִקָּרוֹב], דְּאִיתָא שָׁם כְּמַצַּט כָּל לְשׁוֹן הַתּוֹסָפוֹת שֶׁלָּפָנֵינוּ, יִרְאֶה שֶׁכְּוָנָתָם הוּא כְּשִׁטּוּתוֹ, מִשּׁוּם (דְּאִין) [וְדְאֵין] לְאָכִילָה לָכֵן לֹא תִּקְּנוּ בָּהּ בְּרָכַת עֲצֵי בְשָׂמִים אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּתַכְּנִין רַק לְהָרִיחַ, אֲבָל לְעִנְיַן בְּרָכַת אֲשֶׁר נָתַן לֹא אִירְעִי כְּלָל, וְיָכוֹל לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּתַכְּנִין לֶאֱכֹל וּלְהָרִיחַ, וְכֵן כָּתַב רַבֵּנוּ יְהוּדָה בְּתוֹסָפוֹתָיו סוֹף פֶּרֶק אֵלּוּ דְּבָרִים (שם נג. ד"ה לְעִנְיַן בְּרָכַת אֲשֶׁר נָתַן לֹא אִירְעִי כְּלָל, וְיָכוֹל לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּתַכְּנִין לֶאֱכֹל אַף עַל גַּב דְּנָהֲנָה מֵרֵיחַ אֵין מְבָרְךְ כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם, וְכֵן רַאֲבְ"ה בְּהִלְכוֹתָיו עַל בְּרָכוֹת (סי' קמא) כָּתַב

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) רַשׁ"י (נדה נב. ד"ה ריחניו). וְיֵשׁ עוֹד טַעַם שֶׁכְּבָר נִפְסַק הֲנָאָה לְגַמְרֵי, וְדָמֵי לְמַאן דְּנִתְעַכֵּל הַמָּזוֹן בְּמֵעָיו דְּאִבַּד בְּרָכָתוֹ [כָּל בּוֹ (סי' רי"ב)]: (ד) לְשׁוֹן הַשּׁוּר (סי' רי"ב) וְהִלְכְּבוֹ (שם), וְהוּא מִשֵּׁ"ס בְּרָכוֹת מ"ג עַמּוּד ב' נוֹטֵל אֶת הַיַּיִן וְכוּ'. וְלָאו דַּוְקָא יַיִן דְּחִשְׁיבָא, הוּא דְּקָדֵם לְרֵיחַ, אֶלָּא הוּא הַדִּין כָּל דָּבָר שֶׁל אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה [אַחֲרוֹנִים]. **ב** (ס) **בְּחִלְפֵּי אוֹ נַרְגִּיס שְׁמוּבָא בְּסָעִיף ט' שֶׁהֵם רֵיחֵי,** כִּדְאִיתָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה סימלק) [כֵּן מַשְׁמַע

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְסִדּוּר בְּרָכוֹת הַנֶּהֱנִין (פ"א ה"ה) כָּתוּב: וּבְעֵל נֶפֶשׁ יַחְמִיר לְעַצְמוֹ בְּסֵפֶק שֶׁל תּוֹרָה. **ב]** וְכֵן הַנּוֹסֵחַ בְּסִדּוּר בְּרָכוֹת הַנֶּהֱנִין (שם ה"ג).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah